

Avtoriteta učitelja

■ **Sandra Kozorog Košuta**, mag. družboslovnih znanosti, je diplomirala iz angleškega in francoskega jezika s književnostjo. V osnovni šoli v Kobaridu poučuje angleščino in francoščino.

Avtoriteta je ključna, a vse bolj na stranski tir potisnjena komponenta vsakega vzgojno-izobraževalnega procesa. V članku predstavljamo gradnike vzpostavljanja avtoritete, od česa je odvisen odnos, ki ga ima učitelj z učenci, in kako v razredu vzpostaviti avtentično, prijetno, a hkrati spoštljivo delovno okolje.

Za slehernega učitelja je najverjetneje eden izmed največjih izzivov vzpostavitve nekega spoštljivega, a obenem sproščenega odnosa z učenci. Odnosa torej, ki bo temeljil na avtoriteti in ne na avtoritarnosti. Dandanes ta dva pojma v vzgoji pogosto enačimo, kar pa prav pogledu na avtoriteto povzroča veliko škodo.

Dejstvo je, da je na slovenskem šolskem področju (pa tudi v družinah) v zelo kratkem času prišlo do velikih sprememb. Enačba 'učitelj = avtoriteta' dandanes nikakor ni več samoumevna, zato je vprašanje (iskanja) avtoritete še toliko bolj smiselno. Učitelj bi sicer že samo zaradi vloge, ki jo opravlja, moral imeti neko avtoriteto, na žalost pa se je zaradi permisivne vzgoje porušil sistem jasno določenih pravil, pojem avtoritete pa potisnil v ozadje. Pri tem moramo veliko krivdo pripisati okolju, v katerem otrok odrašča, saj je danes otrokom dovoljeno precej več kot v preteklosti. Nič nenavadnega na primer ni, da starši vsepovprek kritizirajo razne avtoritete, otroci in mladi pa pri tem enakopravno prisostvujejo, kar je bilo v prejšnjih generacijah nekaj nepojmljivega. Na žalost se starši pri tem ne zavedamo, da se bo tako ravnanje kot bumerang vrnilo k nam samim; s tem ko rušimo avtoriteto učiteljev (pa tudi zdravnikov, duhovnikov, drugih staršev ipd.), si spodkopavamo tla pod nogami. »Kaj, toliko domače naloge vam je dala!?!« je navidez nedolžen komentar, ki pa močno ruši ugled tistega, ki si prizadeva za znanje našega otroka. Iz povedanega sledi, da se morajo danes učitelji (pa tudi starši) še toliko

bolj truditi za stvar, ki je bila do pred kratkim samoumevna.

Avtoriteta je pri vzgoji nepogrešljiva. Prvo in najpomembnejšo avtoriteto za otroka predstavljajo njegovi starši. Druga, a prav tako pomembna, pa so vsi tisti, ki se tako ali drugače ukvarjajo z njegovo vzgojo.

Le tisti, ki verjame v pomembnost svojega osebnega dela in seveda verjame v otroke, ki so mu zaupani, bo svoje delo lahko dobro opravil.

Starši, ki svojemu otroku ne predstavljajo avtoritete, bodo le težko dobro opravili svoje delo. Popolnoma enako velja tudi za

učitelja, ki ne more biti dober učitelj, če otrok v njem ne vidi avtoritete.

Začne se že z najpreprostejšim vzgojnim sredstvom, tj. zgledom. Če hočemo, da nas bodo otroci spoštovali, moramo tudi mi spoštovati njih. Ko otroci v staršu/vzgojitelju/učitelju začutijo človeka, ki spoštuje slehernega posameznika, začnejo odpirati svoja srca, med njimi se začne ustvarjati vez, ki omogoča živ in pristen stik. Očitno je torej, da mora biti spoštovanje obojestransko, česar pa se učitelji, ki le-to najbolj pričakujejo, pogosto ne zavedajo. V takem spoštljivem odnosu bo namreč otrok zadovoljil svojo potrebo po varnosti, ki je ena izmed človekovih temeljnih potreb, nujna za zdrav razvoj otrokove osebnosti. Učitelj svojega dela

Foto: Marko Hrovat

torej ne sme opravljati mehanično, ampak mora svoje učence upoštevati kot odgovorna, kompetentna bitja, do njih pa gojiti visoka pričakovanja.

Učiteljeva pričakovanja so torej drugo, prav tako pomembno področje pri ustvarjanju avtoritete. Med pričakovanji učiteljev in odzivom učencev namreč obstajajo pomembne povezave. Višja kot so pričakovanja, ki jih učitelj goji do svojih učencev, bolj bodo učenci angažirani. In seveda obratno – nižja kot so pričakovanja, pasivnejši, pa tudi manj spoštljivi so otroci. Iz tega logično sledi, da je pomembna komponenta učiteljeve avtoritete tudi njegova strokovnost. Na žalost pogosto spregledamo dejstvo, da mladi svet dojemajo drugače kot odrasli, drugače se učijo. Mladim danes posredovanje golih dejstev, pa čeprav potrjenih, ne zadošča več. Žene jih radovednost, želijo si izzivov.

Pri vzpostavljanju odnosa pa moramo po drugi strani paziti, da nas ne potegne v prijateljski odnos. Zmotno je namreč mi-

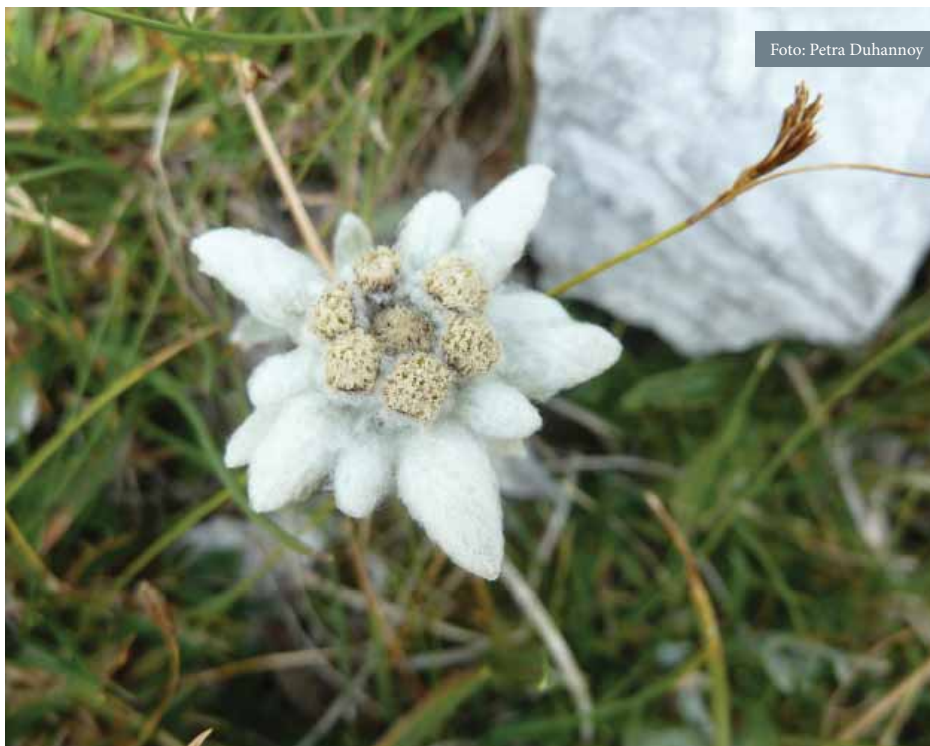

Foto: Petra Duhanny

Kadar spregovorim

*Kadar spregovorim o tebi
in te hvalim in kujem v
zvezde,
govorim jasno in glasno
v jeziku, ki ga razume ves svet.*

*Takrat razglašam svojo
ljubezen,
svoje veselje in svoj ponos.
In hvalim svoj rod.
In pojem o upanju.*

*Kadar pa spregovorim o
resnici
najinih spečih in bdečih ran,
govorim tiho
in po slovensko.*

Kuntner, Tone (2018): *Zamrznjena Pmlad*. Ljubljana: Karantanija, str. 40.

šljenje tistih, ki menijo, da bodo dobro vzgajali, če bodo z otrokom prijatelji. Učitelj in učenec, tako kot mama in hči, ne moreta biti prijatelja. Kot navajam zgoraj, je topel odnos nujno potreben, ne sme pa biti enakosten, saj se ob danes vse bolj potenciranih človekovih pravicah tak odnos pogosto sprevrže v neenakovrednega, v katerem je učitelj celo podrejen. Otrok si v takem odnosu lahko dovoli prav vse, učitelj pa je zelo omejen. Avtoriteta vedno pomeni neko nadrejenost, kjer enakost nima prostora.

Očitno je torej, da je avtoriteta večplasten pojem, ki ni povezan samo s posameznikovo osebnostjo, ampak tudi z zunanjimi okoliščinami. Prevladuje zmotno mnenje, da je avtoriteta neka karizma, ki jo učitelj ima ali pa je nima. Vendar ni povsem tako. Res je sicer, da si je zapravljeno avtoriteto zelo težko povrniti, vendar pa je veliko mogoče narediti že prej. A vse ni odvisno samo od posameznika. Učitelj si mora biti najprej na jasnem, kaj vključuje pojem avtoriteta. Utrjevanje avtoritete z grožnjami, kričanjem in ustrahovanjem vsekakor ne zagotavlja avtoritete, ampak vodi v avtoritarnost, ki je pri vzgoji prej škodljiva kot nujno potrebna.

Naslednja stvar je zavedanje, kako pomembno poslanstvo in privilegij imamo učitelji pri delu z otroki. Le tisti, ki verjame v pomembnost svojega osebnega dela

in seveda verjame v otroke, ki so mu zaupani, bo svoje delo lahko dobro opravil. Učitelj je kot zrcalo: gorečnost učitelja = gorečnost učenca. Vera vase, v svoje poslanstvo in otroke so komponente njegove karizmatičnosti, gorečnosti in prepričljivosti.

In ne nazadnje, pri vzpostavljanju avtoritete ni nič manj pomemben gradnik učiteljeva avtentičnost. Učitelj, ki pri svojem delu ni pristen, ki svojo vlogo zgolj igra, ne more vzpostaviti pristnega odnosa s svojimi učenci. To seveda pomeni, da včasih v razred prinese tudi svojo stisko, svoj problem. Nič hudega. Vsi smo ljudje, vsakdo ima kdaj slab dan. Pretvarjanje pred otroki, da ni nič narobe, bo učitelja naredilo nepristnega. Lahko pa se v takem trenutku zave, kako pomembno je njegovo poslanstvo. Lahko se odloči, da bo uro posvetil zgolj učencem in za krajši čas odložil svoje težave. Otroci za njegove stiske niso nič krivi, problemi pa ga bodo tako ali tako počakali.

Otrok se bo zdravo (duševno) razvijal le ob trdnih, jasnih avtoritetah. Kjer teh avtoritet ni, je razvoj oviran. Zavedati se moramo, da mladi avtoritete ne odklanjajo. Nasprotno. Mladi si avtoriteto želijo. Odklanjajo pa vsevedne 'bogove', ki v svoji osebni prostor ne puščajo prav nikogar. ◀